

**SKÅNES REGIONALA
PROGRAMFÖRKLARING
OCH HANDLINGSPROGRAM
BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETET
2018 - 2020**

Länstyrelsen
Skåne

Polisen

Kriminalvården

Tullverket

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

Kommunförbundet Skåne

Skåne tillsammans mot brott

- en regional programförklaring

Det finns ett behov av att utveckla det brottsförebyggande arbetet i Skåne. För att lyckas krävs samarbete mellan såväl myndigheter och kommuner som näringsliv och det civila samhället. Med gemensamma insatser vill vi utveckla och förstärka det förebyggande arbetet mot brott och verka för ökad trygghet för Skånes medborgare.

Den här programförklaringen beskriver vår viljeinriktning och det första steget i utvecklingen av ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete.

Med kunskap och lokala förutsättningar som grund

Vår målsättning med *Skåne tillsammans mot brott* är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Arbetet tar sin utgångspunkt i det nationella brottsförebyggande programmet *Tillsammans mot brott* som presenterades i mars 2017. De punkter i programmet som vårt gemensamma arbete i Skåne tar sin utgångspunkt i är:

- Kunskaps- och evidensbaserat arbete med kontinuerlig uppföljning och utvärdering.
- Förstärkt koppling mellan forskning och praktik.
- Ökad kunskap, kompetens och delaktighet hos fler aktörer i samhället.
- Insatser utifrån en lokal problembeskrivning.

Med brottsförebyggande arbete menar vi aktiviteter som *i första hand* syftar till att *förebygga* brott. Generella välfärdsinsatser inom områden, som exempelvis utbildning, arbetsmarknad och hälso- och sjukvård är många gånger en förutsättning för att komma åt grundorsakerna till kriminalitet och har ofta positiva brottsförebyggande effekter. I Skåne samverkar vi redan brett runt viktiga utvecklingsfrågor som ökad sysselsättning och inkluderande tillväxt. Inom ramen för arbetet med *Skåne tillsammans mot brott* kommer vi samverka kring direkta åtgärder mot brott.

Vi gör mycket, men vill mer!

Redan idag arbetar myndigheter, kommuner, näringsliv och det civila samhället i Skåne aktivt med brottsförebyggande insatser. Polisen och kommunerna tecknar gemensamma överenskommelser om samverkan för ökad trygghet. Ett regionalt samverkansforum är etablerat med syfte att förebygga ekonomisk brottslighet, penningtvätt och finansiering av terrorism. Tullen och Polisen samverkar för att minska den illegala spritsmugglingen och genomför även gemensamma kontroller i gränsnära områden. Länsstyrelsen driver, tillsammans med myndigheter, kommuner, lärosäten och civilsamhället, EU-projektet *Skånes Quattro Helix* mot våldsbejakande extremism, bara för att nämna några exempel.

Brottsligheten förändras ständigt. Därför krävs att vi utvecklar vårt förebyggande arbete. Idag står vi inför stora utmaningar när det gäller till exempel den organiserade brottsligheten och skåningarnas upplevelse av trygghet. Utmaningar som vi måste samverka kring.

Vi kommer tillsammans att arbeta för:

- att minska motivationen att begå brott.
- att öka upptäcktsrisken.
- att begränsa tillgängligheten till lämpliga brottsobjekt (sak, plats, person).

Tillsammans mot brott

Vi som undertecknat denna programförklaring är viktiga aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Men vi är inte ensamma.

Kommunerna är viktiga då många av de centrala brottsförebyggande verktygen på såväl strategisk som på individnivå återfinns här. De är även viktiga för att säkerställa att vi får ett brottsförebyggande arbete som sträcker sig över hela Skåne. Inom det civila samhället finns en otrolig kraft och ett stort engagemang som är viktigt att ta fasta på. Universitet och högskolor är viktiga då de har stor kunskap om brottslighetens orsaker och utveckling och de är en viktig del för att lyckas i vår målsättning att arbeta kunskapsbaserat. Näringslivet arbetar för att minska utsattheten för brott hos kunder och anställda. Allmänheten är också en del i det brottsförebyggande nätverket genom sitt engagemang i verksamheter som till exempel nattvandring eller grannsamverkan.

En regional handlingsplan mot brott i Skåne

Vår gemensamma satsning mot brott består i en medvetenhet om att det vi gör har betydelse för om vi ska lyckas med att minska brottsligheten och öka tryggheten. Vi kommer även att genomföra gemensamma förebyggande och kunskapshöjande insatser. Ett arbete med att ta fram en handlingsplan för vårt framtida gemensamma arbete kommer nu att påbörjas.

Malmö november 2017

Anneli Hulthén
Landshövding
Länsstyrelsen Skåne

Carina Persson
Regionpolischef
Polisen, Region Syd

Henrik Fritzon,
Regionstyrelsens ordförande
Region Skåne

Kent Mårtensson
Styrelseordförande
Kommunförbundet Skåne

Per Björkgren
Regionchef
Kriminalvården region syd

Stephan Mühler
Vd
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren

Michael Nelander
Kompetenscenterchef
Tullverket

Handlingsplan

Denna handlingsplan har gemensamt arbetas fram av Länsstyrelsen Skåne, Polisen, Region Skåne, Kriminalvården, Tullverket, Kommunförbundet Skåne och Sydsvenska Industri- och handelskammaren och fastställts vid ett möte den 30 maj 2018.

Cheferna för de organisationer som skrivit under Skåne tillsammans mot brott är styrgrupp för arbetet. De träffas en gång per år för en genomgång av hur arbetet med handlingsplanen fortlöper samt för diskussioner om utveckling och eventuella justeringar av det fortsatta arbetet.

På operativ nivå följs arbetet upp inom SMD (Skånesamverkan mot brott och droger). Vid ett möte på våren och ett på hösten avsätts första timmen av mötet för uppföljning av handlingsplanen. SMD kompletteras vid dessa tillfällen med en representant från Sydsvenska industri- och handelskammaren samt med den representant från övriga organisationer som blivit utsedd att vara kontaktperson för Skåne tillsammans mot brott om hen inte sedan tidigare ingår i Skånesamverkan mot brott och droger.

Varje arbetsgrupp för respektive insats ska, senast till den 30 oktober, skicka in en aktivitetsplan till Länsstyrelsen där det framgår vad som ska göras, när det ska göras samt vem som ska göra det.

UTVECKLAD AVHOPPARVERKSAMHET I SKÅNE

Om man lyckas hjälpa fler individer att hoppa av från kriminella grupperingar och ändra livsstil kan det ge vinster både på ett samhälleligt plan och på individnivå. En studie genomförd av brottsförebyggande rådet visar på att avhoppare som bor i Malmö eller Göteborgs kommun, eller i Bergslagen eller Stockholmsregionen, kan få ett omfattande och målgruppsanpassat stöd från en myndighetsdriven avhopparverksamhet. Avhoppare som bor på andra ställen i landet har däremot mer begränsad tillgång till sådant stöd. Polisen har en nationell inriktning för avhopparverksamhet, och ett förslag om hur denna kan omsättas i Region Syd.

Insats och arbetsgrupp: En arbetsgrupp med representanter från Polisen, Länsstyrelsen Skåne, Kriminalvården och Kommunförbundet Skåne tillsätts med syfte att utveckla avhopparverksamheten och stöd för övergång till lagligt liv så att det finns en struktur för detta i hela Skåne. Till arbetsgruppen bjuds även representanter från kommunerna in att delta. *Sammanfattande:* Polisen

Förväntat resultat: I slutet av 2020 finns en etablerad samverkansstruktur för avhopparverksamhet i de skånska kommunerna

SAMVERKAN FÖR FÄRRE ÅTERFALL I BROTT

De senaste åren har vi sett en minskning av återfall i brott bland dem som dömts till fängelse. När det gäller intagna som avtjänar korta fängelsestraff, upp till 2 månader, har återfallen inte sjunkit i motsvarande mån. Här ser vi därför att det finns ett behov av en fortsatt utveckling och intensifiering av insatserna för att nå ännu bredare grupper vilket skulle kunna ge möjligheter till frigörande av resurser i hela rättskedja.

Insats och arbetsgrupp: Brottsförebyggande rådet har tagit fram utvecklingsseminariet Samverkan för att förebygga återfall i brott. Det är en kombinerad utbildnings- och arbetsdag för chefer och utvecklings-ansvariga experter från olika organisationer, personer som tillsammans kan motverka att

Kriminalvårdens klienter återfaller i brott efter avslutad påföljd. Kriminalvården, Polisen och Region Skåne, i samråd med Kommunförbundet Skåne kommer att genomföra två pilot-seminarier.

En utmaning inom Kriminalvården är att nå de intagna med korta strafftider (upp till två månader). Det är svårt att hinna starta upp och slutföra en insats på den korta tiden den intagna är inom Kriminalvården. Denna grupp motsvarar 35 procent av alla intagna (2016). För ett framgångsrikt återfallsförebyggande arbete i denna grupp krävs samverkan. Arbetsgruppen kommer därför även att ta fram förslag på hur det återfallsförebyggande arbetet för de intagna med korta strafftider kan utvecklas och intensifieras. *Sammankallande:* Kriminalvården

Förväntat resultat: I slutet av 2020 ska två pilotseminarier vara genomförda samt ett förslag på hur det återfallsförebyggande arbetet mot dem med korta strafftider ska utvecklas ha arbetats fram.

METODSTÖD FÖR INSATSER MOT OTILLÅTEN PÅVERKAN

Som en del i den organiserade brottsligheten utövar kriminella aktörer otillåten påverkan mot privatpersoner, statliga och kommunala tjänstepersoner, näringsidkare och politiker. I utsatta områden är det särskilt vanligt förekommande att privatpersoner utsätts för övergrepp i rättsak och att poliser och kommunala tjänstepersoner utsätts för otillåten påverkan med själv censur och övergrepp i rättsak som resultat.

Insats och arbetsgrupp: Länsstyrelsen Skåne, Kommunförbundet Skåne och Sydsvenska industri- och handelskammaren kommer att arrangera seminarier på temat att identifiera, förebygga och stödja utsatta för otillåten påverkan. Ett metodstöd kommer att tas fram som stöd till löpande arbete i frågan. *Sammankallande:* Kommunförbundet Skåne

Förväntat resultat: I slutet av 2020 finns det en regional stödstruktur i form av etablerade arenor för erfarenhetsutbyte och metodmaterial.

PROJEKT FÖR UTVECKLING AV BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE PÅ LOKAL NIVÅ

EST (Effektiv samordning för trygghet) har under 2016 – 2017 ingått som ett utvecklingsprojekt på Brå, där målet har varit att utveckla ett arbetssätt som kombinerar långsiktigt brottsförebyggande och trygghetskapande insatser med ett mer incidentinriktat arbete, där man snabbt kan mobilisera de gemensamma resurserna. I korthet går arbetet ut på att polis, kommun och fastighetsägare tillsammans gör veckovisa avstämningar, där man utifrån en kontinuerligt uppdaterad checklista skapar en gemensam lägesbild. Utifrån en gemensam riskbedömning kan de tre parterna sedan fatta beslut om relevanta åtgärder, samt snabbt föra vidare aktuell information till olika delar av organisationerna. Modellen har utvecklats för att hitta metoder att arbeta förebyggande i socialt utsatta områden. En processutvärdering som genomförts av Malmö universitet, visar att metodstödet har varit uppskattat och gett aktörerna den struktur för arbetet som de tidigare saknat.

Insats och arbetsgrupp: Länsstyrelsen Skåne, Polisen och Kommunförbundet Skåne ska tillsammans erbjuda kommuner att delta i ett projekt där de medverkande får utvecklingsstöd, bestående av gemensamma informations-träffar, löpande processtöd samt möjlighet till enskild rådgivning. *Sammankallande:* Länsstyrelsen Skåne

Förväntat resultat: I slutet av 2020 ska arbete enligt EST-metoden startat upp i fem kommuner i Skåne.

ÖKAD KVALITET PÅ ÖVERENSKOMMELSER OCH MEDBORGARLÖFTEN PÅ LOKAL NIVÅ

Samarbete mellan kommun och polis är en grundsten i det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå. I flertalet av kommunerna i Sverige och Skåne har kommunen och Polisen tecknat en gemensam överenskommelse om samverkan för ökad trygghet samt arbetat fram medborgarlöften. Utvärderingar av Brottsförebyggande rådet och Polisen visar att kvalitén på dessa dokument varierar stort. Vi ser ett behov av stöd och utbildning för att höja nivån på de överenskommelser och medborgarlöften som tecknas i mellan kommun och polis.

Insats och arbetsgrupp: Länsstyrelsen Skåne, Polisen och Kommunförbundet Skåne kommer att erbjuda kommuner stöd och utbildning i samverkansmodellen (Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete, BRÅ 2016) i syfte att samtliga kommuner i Skåne ska ha en hög nivå på sina överenskommelser och medborgarlöften. *Sammanställande:* Länsstyrelsen Skåne

Förväntat resultat: I slutet av 2020 ska samtliga kommuner i Skåne ha en hög kvalitet på sina överenskommelser och medborgarlöften

UTVECKLAD SAMVERKAN INOM OMRÅDE MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Mäns våld mot kvinnor som innefattar våld i nära relationer och hedersrelaterade våldshandlingar är allvarliga och omfattande samhällsproblem. Det kan drabba alla oavsett kön/könsidentitet men utsattheten och konsekvenserna ser olika ut för kvinnor respektive män. Ett flertal undersökningar visar att anmälningbenägenheten är låg för denna typ av övergrepp. Att utsättas för sexuellt, fysiskt eller psykiskt våld får stora konsekvenser för den som drabbas. Risken att dessa brottsoffer, som har utsatts för våld av en närstående, ska utsättas igen är mycket stor. Det hedersrelaterade våldet som förekommer i starkt patriarkala grupper kännetecknas bland annat av att det oftast är kollektivt utövat, att kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och att valet av partner inte är individens eget val utan en angelägenhet för familjen eller hela släkten. Våldet och förtrycket drabbar både flickor och kvinnor samt pojkar och män och det är både män och kvinnor som är förövare. Ibland är en och samma person både själv utsatt och förövare, detta gäller inte minst pojkar och unga män.

Insats och arbetsgrupp: Vi ser att det på många ställen finns ett behov av att utveckla samverkan mellan kommun, Region Skåne och Polisen kring dessa frågor. En arbetsgrupp bestående av Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, Polisen i samråd med Kommunförbundet Skåne ska genomföra en satsning på stöd för lokal samverkan kring våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Satsningen kommer att bestå av bland annat erbjudande om gemensamma utbildningsinsatser för berörda aktörer och konkret stöd till arbetet på lokal nivå. *Sammanställande:* Länsstyrelsen Skåne

Förväntat resultat: I slutet av 2020 ska samtliga kommuner erbjudits utbildningsinsatser och konkret stöd som möjliggör en strukturerad samverkan mellan kommun, Region Skåne och Polisen i frågor rörande våld i nära relation inklusive hedersrelaterade frågor.

NÄRINGSLIVET – EN NATURLIG AKTÖR I DET BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETET

Det finns många aktörer i samhället, både offentliga och privata, som kan bidra till att förebygga brott. För vissa av dem är det brottsförebyggande arbetet en integrerad del av kärnverksamheten. Andra aktörer bedriver verksamhet med andra huvudsyften men kan ändå aktivt bidra i det brottsförebyggande arbetet. I brottsförebyggande rådets uppföljning av det brottsförebyggande

arbetet i Sverige 2017 konstaterar de att det finns utrymme för utveckling, särskilt på nationell och regional nivå, vad gäller näringslivets involvering i det drog- och brottsförebyggande arbetet.

Insats och arbetsgrupp: En arbetsgrupp bestående av Sydsvenska industri- och handelskammaren, Länsstyrelsen och Polisen kommer att bildas i syfte att kartlägga hur näringslivets medverkan i det brottsförebyggande arbetet ser ut i Skåne idag, samt föreslå hur denna samverkan kan utvecklas i framtiden. I denna uppgift ingår att särskilt se hur arbetet mot köp av sexuella tjänster och människohandel samt våld i nära relationer kan utvecklas. *Sammanfattande:* Sydsvenska industri- och handelskammaren

Förväntat resultat: I slutet av 2020 ska en verktygslåda över verksamma metoder att arbeta brottsförebyggande inom näringslivet ha tagits fram. Den ska innehålla såväl redan idag existerande som nya metoder.

Pågående brottsförebyggande arbete på regional nivå inom andra nätverk, projekt och handlingsplaner

SAMSPEL - FÖREBYGGANDE ARBETE MOT EKONOMISK BROTTSLIGHET, PENNINGTVÄTT OCH FINANSIERING AV TERRORISM

Länsstyrelsen Skåne, Polisen, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten bedriver en samverkan som syftar till att förebyggande arbeta mot ekonomisk brottslighet, penningtvätt och finansiering av terrorism. Samverkansgruppen som går under namnet SAMSPEL tar årligen fram en handlingsplan med aktiviteter där myndigheterna delar med sig av sin kunskap inom området samt genomför enskilda eller gemensamma brottsförebyggande aktiviteter såsom konferenser, seminarier, informationsträffar m.m. i södra Sverige. Under 2018 kommer SAMSPEL att genomföra:

- *aktivitet mot växlingskontor och kontanthandlare m.fl.*
- *gemensamma informationsseminarier för redovisningskonsulter*
- *gemensamma informationsträffar för utbildningssamordnare, branschorganisationer och andra intressenter*
- *undersöka möjligheten och behovet av kunskap för andra målgrupper*
- *kunskapshöjande insatser mellan myndigheter inom SAMSPEL*

SMD – FÖREBYGGANDE ARBETE MOT ALKOHOL, NARKOTIKA, DOPNING OCH TOBAK

Skånesamverkan mot brott och droger (SMD) är en regional samverkansgrupp bestående av Länsstyrelsen Skåne, Polisen, Tullverket, Kriminalvården, Kommunförbundet Skåne, Region Skåne, Nätverket Idéburen sektor och Lärosäten syd. Under 2017 arbetade denna grupp fram en regional strategi och handlingsplan för ANDT-arbetet (alkohol, narkotika, dopning, tobak). Det övergripande målet för de insatser som återfinns i handlingsplanen är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk. Där ingår insatser för att:

- *tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska*
- *antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska*
- *antalet kvinnor och mäns samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska*
- *kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet*
- *antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska*

GROUP VIOLENCE INTERVENTION – PROJEKT FÖR ATT BRYTA KRIMINELLA INDIVIDER OCH KONSTALLATIONERS KRIMINELLA GÄRNINGAR MED SÄRSKILT FOKUS PÅ DÖDLIGT VÅLD

Samarbetet mellan olika kriminella aktörer är mer utbrett än tidigare. De kriminella nätverken är dock som regel löst sammansatta och lojaliteten mellan nätverken tycks vara mindre varaktiga än tidigare. I socialt utsatta områden löper unga människor risk att involveras i gängbrottslighet. Det gängrelaterade våldet har blivit grövre och skjutningarna fler. Västra Skåne har haft mer än dubbelt så många mord, relaterade till organiserad brottslighet, jämfört med snittet från tidigare år. Brottsförebyggande rådet har initierat ett samverkansprojekt för att pröva metoden GVI (Group Violence Intervention) som ett pilotprojekt i Sverige, och påbörjat förberedelser tillsammans med polisområde Malmö, Malmö stad, Kriminalvården, Polismyndighetens nationella operativa avdelning och det amerikanska forskningscentret National Network For Safe Communities. Bakgrunden till projektet är det ökade antalet skjutningar mellan personer som ingår i nätverk i kriminella miljöer och en vilja att pröva arbetsmetoder som är grundade i forskning för att förebygga denna typ av brott.